

Literatura

AMČR: Záznam M-202402708A [cit. 2025-12-12]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-202402708A>.

Summary

During construction works in Kukýrna Street in Tišnov (Brno-Country District), a single archaeological feature was identified at the junction of Květnická and Kukýrna streets. It was most likely a pottery-firing kiln dated to the end of the 15th and the beginning of the 16th centuries.

Andrea Matějčková

Tovačov (okr. Přerov)

„Knězova“, parc. č. 607/53.

Raný středověk. Ojedinelý artefakt. Průzkum detektorem kovu.

Uložení nálezů: Muzeum Komenského v Přerově, p. o., přír. č. 12/2024.

Lokalizace: WGS-84: 49.4298392N, 17.2699408E

V roce 2024 nalezl D. Továř v rámci preventivní detektorové prospekce v prostoru zemědělsky obdělávané polohy v trati „Knězova“ při západním okraji katastrálního území města Tovačov obdélné raně středověké kování opasku (obr. 40). Místo nálezů se nachází na pravém břehu říčky Blata, která je pravostranným přítokem řeky Moravy. Nadmořská výška nálezové polohy činí 202 m.

Z původně obdélníkového prolamovaného kování se dochovaly dvě obvodové strany a většina centrálního výzdobného motivu. Ze čtyř rohových otvorů určených pro nýty, kterými bylo kování původně připevněno ke koženému řemeni, se dochovaly pouze dva. Výzdobným motivem je dopředu nakročená, patrně kočkovitá šelma s hlavou zobrazenou zepředu a celým protáhlým tělem znázorněným z profilu, což poukazuje na charakteristický byzantský způsob zobrazování. Zvíře má hlavu s nápadně znázorněným čenichem a nastraženými ušima, výraznými oválnými očními důlky a vypouklými zornicemi. Dále se zachovala

celá zadní pravá noha a ocas ohnutý směrem k hlavě a zakončený štrápcem. Přední tlapy a levá zadní noha zvířete byly z velké části v minulosti odlomeny společně se dvěma obvodovými stranami kování. Dochovaná délka kování činí 40,5 mm, šířka 29 mm, tloušťka 2,5 mm, hmotnost 9,5 g. Povrch předmětu je nerovnoměrně pokryt zelenou oxidační patinou.

Popisované kování opasku z Přerovska představuje unikátní exemplář, který lze rámcově datovat do 1. poloviny 8. století. Nález kování s obdobným pojetím motivu je znám ze středočeských Ratenic. Tato na našem území vzácně se vyskytující kování se specifickým zobrazením mytického zvířete spadají s velkou pravděpodobností do okruhu byzantských, případně Byzancí výrazně ovlivněných produktů pozdní doby avarské (Profantová 2023, 55–58, obr. 9: 1).

Literatura

Profantová, N. 2023: Byzanc, Vrap a Čechy – dvě nová luxusní kování opasku ze středních Čech. In: M. Holeščák, J. Zábajník (eds.): *Medieval Stories. In Honor of Gabriel Fusek*. Slovenská archeológia. Supplementum 3. Nitra: Archeologický ústav SAV, 49–60.

Summary

The incomplete openwork oblong fitting from Tovačov (Přerov District), decorated with a motif of a walking mythical (feline?) beast with its head shown *en face* and with rivet holes in the corners (Fig. 40), was found in 2024 during a metal detector survey in the ‘Knězova’ field on the right bank of the Blata Stream. This unique fitting expands the group of earlier ornaments (Late Avar period I, II; first half of the 8th century) with connections to the south and southeast, from where it was imported into Moravia.

Zdeněk Schenk

Uherské Hradiště (okr. Uherské Hradiště)

Zelný trh, ul. Otakarova, parc. č. 653/22, 653/4.

Středohradištní období (RS3), středověk, novověk 1. Město, cesta, koryto řeky. Sonda. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Slovacké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.0692111N, 17.4591167E; 49.070177561N, 17.460232734E; 49.070821337N, 17.459011774E

V souvislosti s výstavbou podzemních kontejnerů byly na jaře 2024 provedeny dva záchranné výzkumy v historickém jádru města (obr. 41), a to na Zelném trhu (sonda o rozměrech 5 × 4,8 m) a Otakarově ulici (sonda o velikosti 7,5 × 3,4 m) (Menoušková 2025).

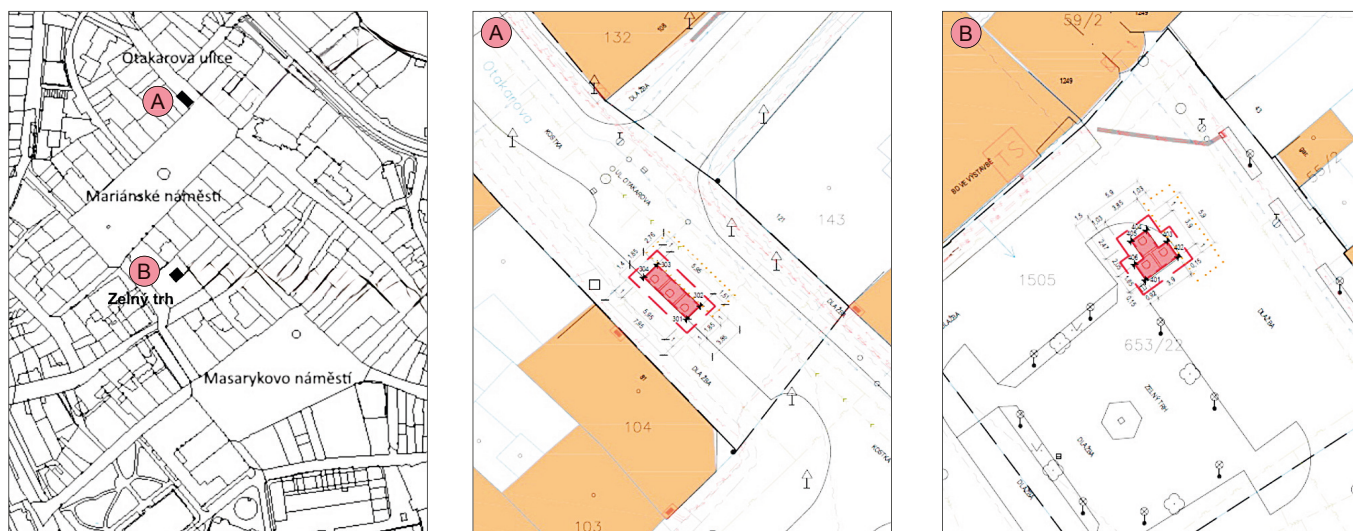
V případě Zelného trhu se jedná o polohu, která byla dlouhodobě ovlivňována vodotečí známou jako Rechla, což bylo jedno z ramen řeky Moravy. Teprve v průběhu 18. století došlo k jejímu zkanalizování, čímž vznikl prostor dnešního Zelného trhu. Archeologický výzkum na Zelném trhu zachytil v rámci mocné odpadní vrstvy v blízkosti Rechly možné torzo pažení, četné pozůstatky zvířecích kostí, často velké části skeletů dobytčat, ale také části keramických nádob, které sem byly vyhazovány od 2. poloviny 13. století až po novověk. Nálezy starší než 2. polovina 13. století získány nebyly.

Druhý archeologický výzkum byl situován na nároží Otakarovy ulice a Mariánského náměstí. Zachycené nálezové situace a nálezy reflektovaly fakt, že místem procházela významná přístupová komunikace vedoucí od brány v dnešní ulici Vodní a směřující do středu města. Tomu také odpovídalo šest vrstev velmi dobře dochovaných dřevěných (převážně dubových) hatí,

Obr. 40. Tovačov. Kování opasku. Foto Z. Schenk.

Fig. 40. Tovačov. Belt fitting. Photo by Z. Schenk.

Obr. 41. Uherské Hradiště. Lokalizace zkoumaného prostoru v Otakarově ulici a na Zelném trhu. Grafika D. Menoušková.

Fig. 41. Uherské Hradiště. Location of the excavated area in Otakarova Street and Zelný trh Square. Graphics by D. Menoušková.

Obr. 42. Uherské Hradiště. Nejmladší úroveň středověkých hatí na Otakarově ulici. Foto D. Menoušková.

Fig. 42. Uherské Hradiště. The latest phase of medieval timber corduroy in Otakarova Street. Photo by D. Menoušková.

které cestu zpevňovaly (obr. 42). Náročný pohyb v podmáčeném terénu se odrazil i v nálezů devíti zčásti či zcela dochovaných středověkých podkov, ale také v nálezů dobře zachované jezdecké ostruhy. Nejstarší zpevnění cesty z 2. poloviny 13. století bylo tvořeno pískovci lokální provenience. Ve funkci zpevnění středověkých hatí se druhotně ocitla část materiálu z destrukce starší středohradištní kamenné stavby stavěné na maltu, která již byla v době vrcholné středověké kolonizace v rozvalinách. Destrukci se podařilo zachytit v severozápadní části sondy (obr. 43). Stavba nejasné funkce, s níž lze spojit i nálezy středohradištní malty, stála původně severně od zkoumaného výkopu. Zachyceno bylo i několik středověkých povodňových vrstev včetně masivní povodňové vrstvy, která je v prostředí Uherského Hradiště kladena mezi starší a mladší velkomoravské období. Příhodné půdní podmínky také umožnily zachování řady organických materiálů spojených s životem středověkého města (desítky odřezků kůží, části dřevěných bednářských misek či náradí, pecky ovocných stromů apod.). Mezi další nálezy patří dvě středověké kostěné hrací kostky či nominální mincovní závaží, sklovitá i železitá struska. Keramika je reprezentována běžnými středohradištními i středověkými nálezy, za zvláštní zmínku stojí nález zlomku střešní krytiny antického charakteru, části keramické vrcholné středověké násypny a zlomky importovaných nádob z jemně plaveného, popřípadě glazovaného materiálu.

Literatura

Menoušková, D. 2025: Předběžná zpráva o archeologickém výzkumu v Uherském Hradišti – Zelném trhu a Otakarově ulici. *Slovácko* LXVI (2024), 99–122.

Obr. 43. Uherské Hradiště. Destrukce kamenné, maltou spojované stavby středohradištního stáří na Otakarově ulici, pohled od severozápadu. Foto D. Menoušková.

Fig. 43. Uherské Hradiště. Destroyed Middle Hillfort period stone building jointed with mortar in Otakarova Street, view from the north-west. Photo by D. Menoušková.

Summary

As part of the installation of underground waste containers, a rescue excavation was carried out in the historic core of Uherské Hradiště (Uherské Hradiště District) (Fig. 41), in Zelný trh Square and Otakarova Street. In the square, substantial medieval and early modern refuse layers were uncovered, containing numerous animal bones, but no finds predating the second half of the 13th century were found. In Otakarova Street, a section of an important access road to the town was investigated, where six layers of well-preserved timber corduroy strengthening the road were identified (Fig. 42). The layers also contained redeposited material originating from the destruction of a Middle Hillfort period stone building constructed with mortar, the collapsed remains of which were documented in the north-western part of the trench (Fig. 43). Medieval flood deposits were likewise identified, including a large layer laid between the earlier and later Great Moravian periods. Favourable conditions enabled the preservation of organic materials associated with the medieval town. Other finds include two bone gaming dice, a coin weight, and both glassy and iron slag.

Dana Menoušková

Uherský Brod (okr. Uherské Hradiště)

Ul. Za Dolním kostelem, ul. Bří Lužů, parc. č. 150/1.

Vrcholný středověk – novověk. Pohřebiště/hřbitov. Skupina/síť sond.

Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.0222600N, 17.6480489E

V průběhu dubna a května roku 2024 byl realizován záchranný archeologický výzkum v prostorách zahrady kostela Mistra Jana Husa v Uherském Brodě. Výzkum byl iniciován vybudováním zařízení pro hospodaření se srážkovou vodou, jejíž technologická část byla projektována do prostoru zrušeného středověkého

a novověkého hřbitova. Pohřbívalo se zde od poloviny 13. století do roku 1784, kdy byl kostel odsvěcen. Hrobové situace byly v jiné části zahrady kostela v minulosti archeologicky zkoumány, v roce 2010 zde bylo odkryto a zdokumentováno 25 hrobů datovaných do 15.–17. století (Chrástek, Vaškových 2011).

Výzkum v roce 2024 probíhal na všech plochách plánovaných terénních zásahů. Stěžejním prostorem záchranného výzkumu se jevílo místo určené k osazení akumulární nádrže a dalších částí plánovaného zařízení, jež měly být umístěny pod povrch zahrady do hloubky, ve které již hrozilo narušení hrobových situací. Tato plocha byla pracovně rozdělena na jednotlivé sondy S1 až S6, přičemž úroveň hrobových situací bylo dosaženo v sondách S1, S2, S4, S5 a S6. S ohledem na nečitelnou stratigrafii promísených hrobových zásypů byly uloženy hrobových souvrství dokumentovány a jednotlivé hroby preparovány v hloubkových úrovních (etážích), označených jako UR1 = 130–150 cm, UR2 = 150–160 cm, UR3 = 160–175 cm a UR4 = 175–190 cm. V těchto úrovních bylo odkryto a zdokumentováno celkem 88 pohřebních lidských jedinců v 87 hrobech (jeden hrob obsahoval pozůstatky dvou jedinců). Ve svrchní hrobové úrovni UR1 byly v několika případech odkryty kumulace kostí, představující doklady druhotného ukládání porušených skeletů na víka rakví pohřbívaných nebožtíků (obr. 44).

Zkoumané hroby lze rámcově datovat do 15.–18. století, přesnější datování bude možné po laboratorním očištění a určení doprovodných předmětů, především svátostek, případně po provedení jiných datačních analýz. Celkově lze zjištěnou archeologickou situaci interpretovat jako lidové etážové pohřebiště s doklady častého překrývání nebo porušování hrobů, s primárním i sekundárním ukládáním nebožtíků či částí jejich skeletů. Ze zajímavých hrobových situací stojí za zmínku společný hrob dvou jedinců (H82), uložených na sebe zřejmě bez rakve, nebo hrob H27, kde byla rakev podložena konstrukcí tvořenou dlouhými kostmi jiného jedince (Kuchař 2024). U většiny nebožtíků bylo doloženo pohřbení v dřevěných rakvích, v pietních polohách většinou vleže na zádech. Ruce nebožtíků spočívaly většinou zkřížené či složené v pánvi, v několika případech byly ruce natažené

Obr. 44. Uherský Brod. Hrobové situace zachycené v sondě S6 v hloubkové úrovni UR1 (130–150 cm). Foto T. Chrástek.

Fig. 44. Uherský Brod. Burial contexts recorded in Trench S6 at depth level UR1 (130–150 cm). Photo by T. Chrástek.